

Utfordringer for Norge etter oljen

Kommentarer på Knut Antons Morks innlegg på
CME seminar 10 desember

Hilde C. Bjørnland

Etter oljeboomen ... Hva da?

- Viktig fokus – gode tanker!
- Vanskelig tema når det ellers går så det suser... (jamfør klimadebatten)
- Overbevisende om oljeavhengighet. Investeringene er driveren.
- Men offentlig pengebruk er jokeren, fordeler og er med og øker kostnader. Ikke 'ubetydelig pengebruk.'
- Oljealderen har vart lengre enn vi trodde, men mye gass. Hva skjer med gassprisene? Viktige spørsmål.

Når vi ser oss tilbake om 5-10 år...

- Vil vi si vi burde ha brukt mer oljepenger?
- Vil vi si ... vi burde *ikke* ha åpnet alle slusene samtidig?
 - Boom i olje og energi, rekordhøy offentlig pengebruk, kraftig reallønnsvekst og ... attpåtil lave renter?
- Hadde vi vært mer fornøyd dersom Norge...
 - ... hadde infrastruktur som selv svenskene misunte oss?
 - ... var blant verdens 10 best utdannede land?
 - ... hadde verdens høyeste sysselsettingsandel?

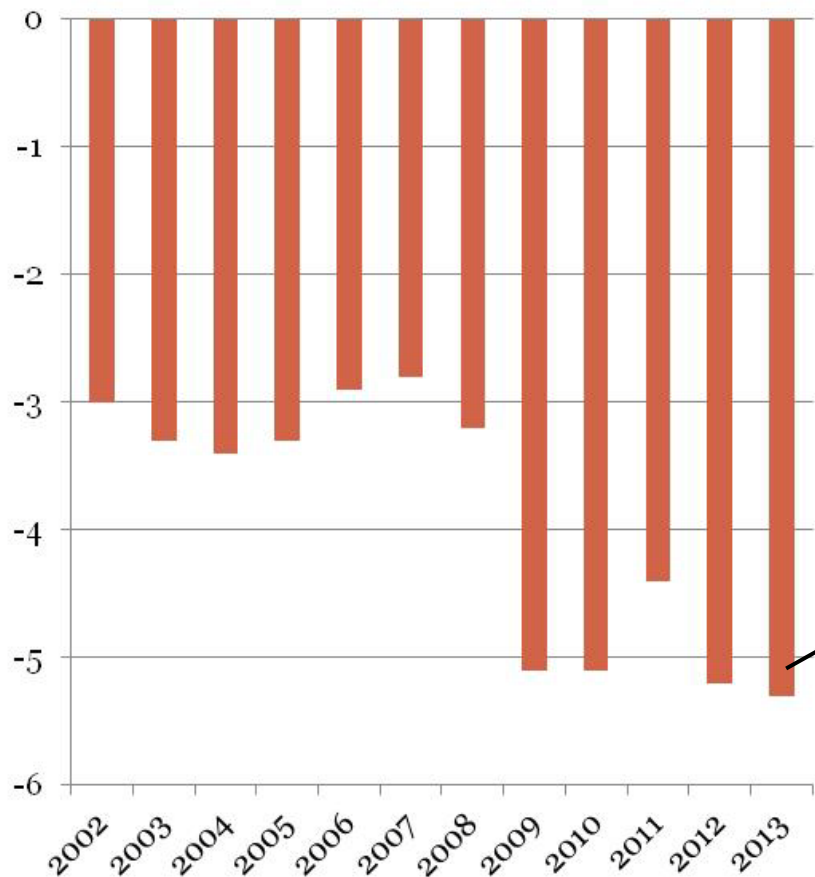
Nordiske velferdsmodellen (i olje-Norge)

- **Universale rettigheter og et velferdssystem. Betaler med skatter. Men mange betingelser:**
 - Forutsetter høy sysselsetting – ellers kan den ikke finansieres.
 - Forutsetter også "no moral hazard" – dersom man er uten jobb, skal man søke jobb. Forsikring mot dårlige tider – ikke mer fritid.
 - Forutsetter høy produktivitet og konkurransevne. Kun da kan sysselsettingen forbli høy. Et godt utdanningssystem er derfor en del av pakken.

Budsjettkrise... men ikke her hjemme

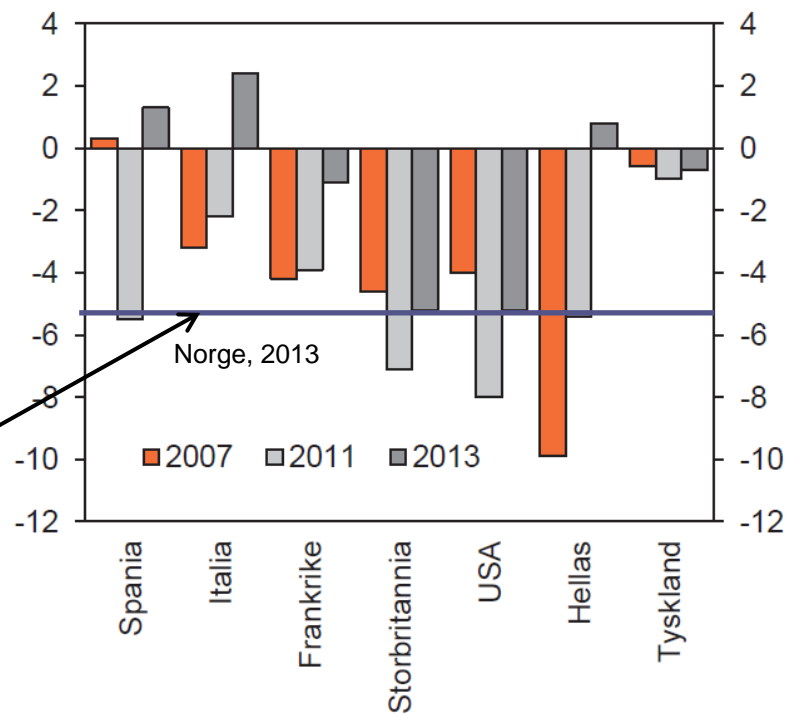
Strukturelle oljekorrigerte budsjettunderskudd i pst av BNP (fastlands-Norge)

Pst BNP fastlands-Norge

Internasjonale ubalanser

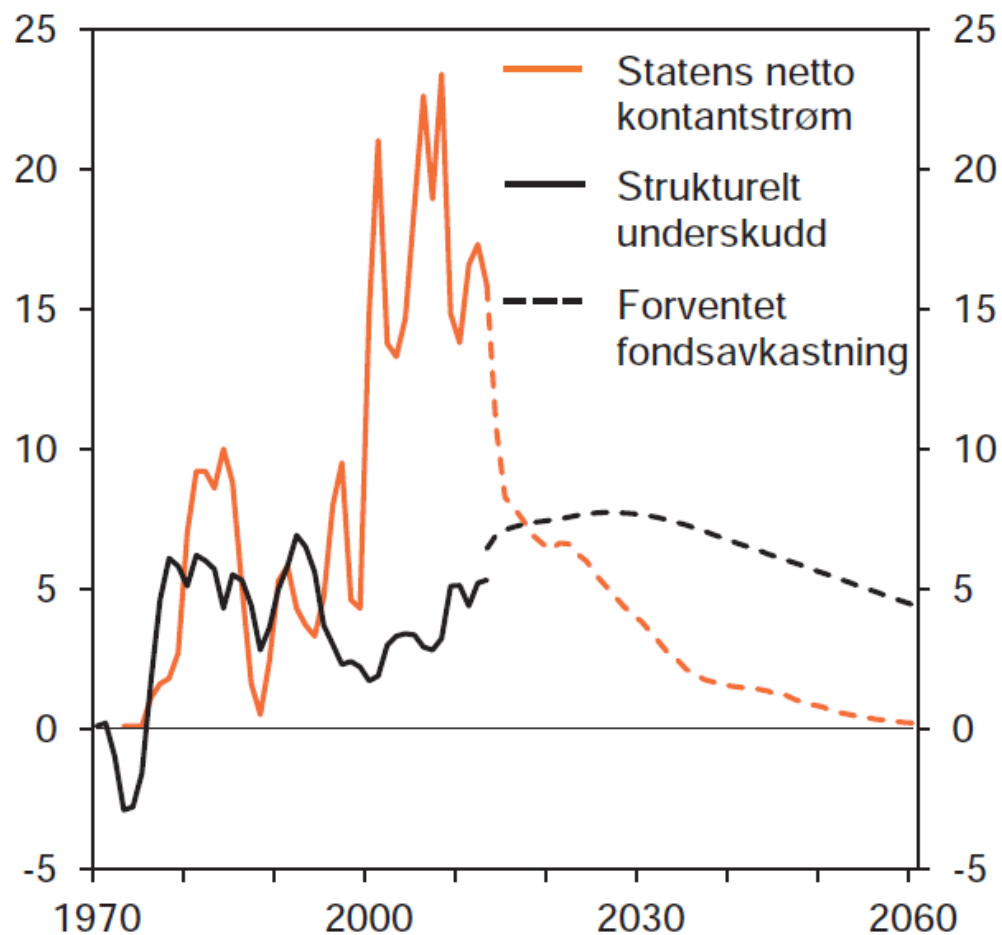
A. Strukturelle budsjettoverskudd i pst. av BNP

Men fortsatt planlegger vi å øke oljepengebrukens andel av BNP.

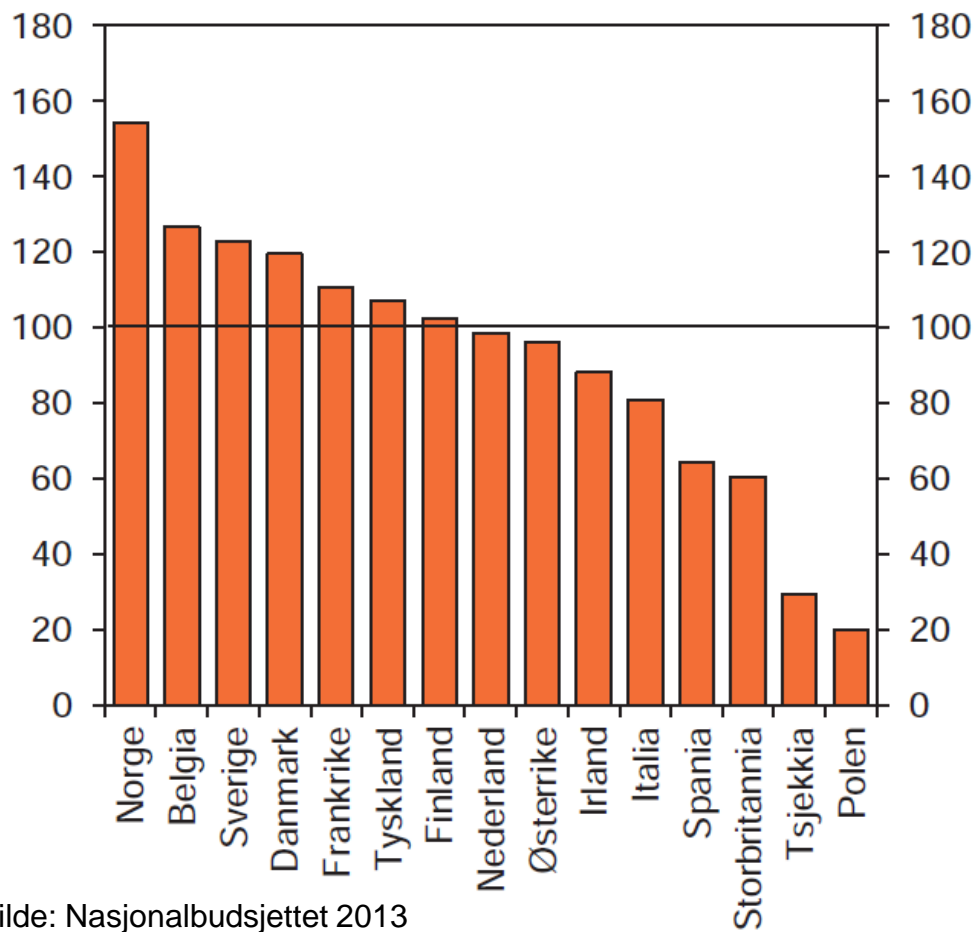
Når topp med 7-8 pst i 2030, avtar til 5 pst i 2060.

Petroleumsinntekter og fondsavkastning

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2013

Lønnskostnader per timeverk i industrien i 2011

Kilde: Nasjonalbudsjettet 2013

Konkurransetsatt sektor er blitt dyr.

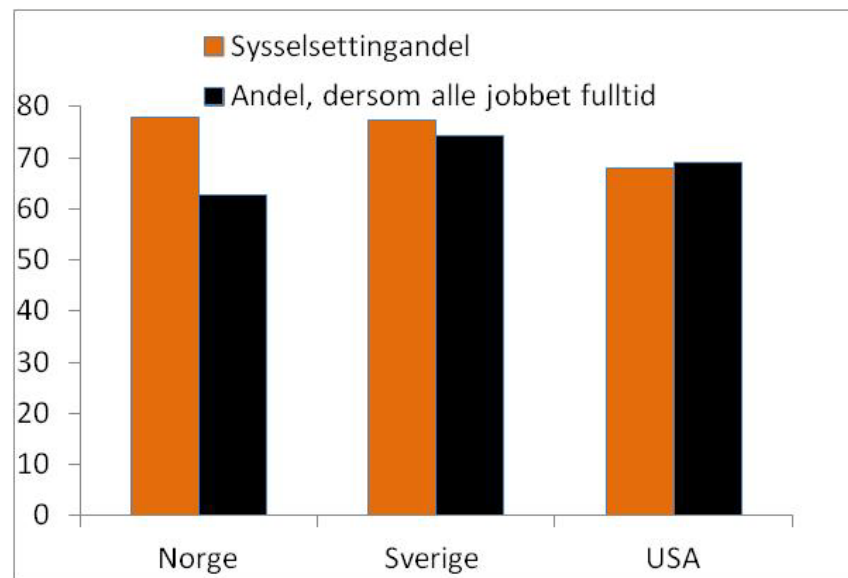
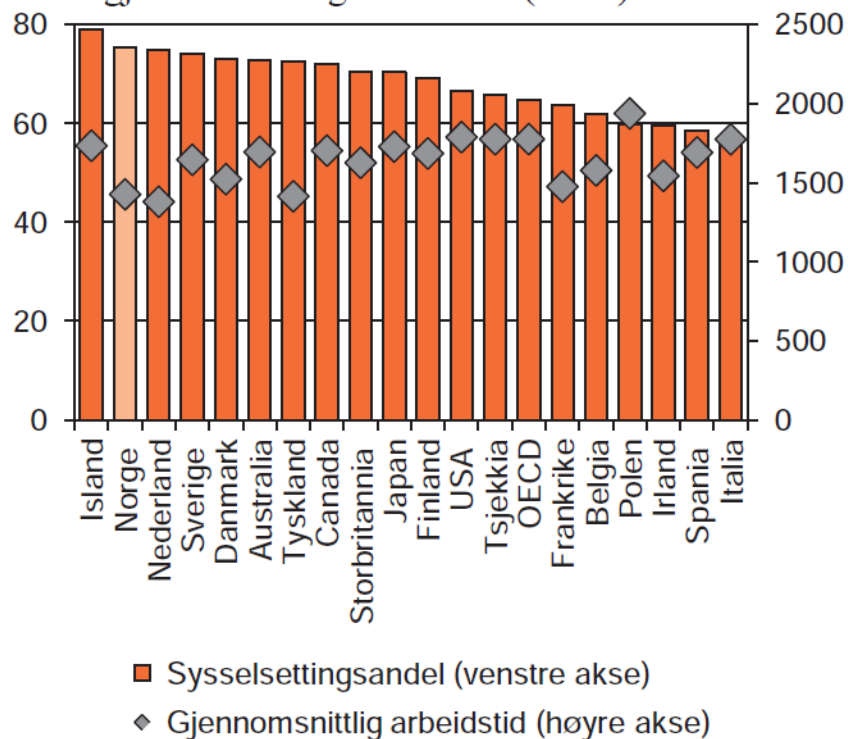
Felles valuta. Indeks.
Norges handelspartnere i
EU=100

Men da blir også offentlig sektor dyr i Norge

- Stor offentlig sektor – følger lønnsveksten til den mest produktive industrien, men uten å vise til samme produktivitet. Offentlige budsjetter blir ”spist opp av lønn”. *Rikdommens dilemma*
 - Sysselsetter ca 30 pst. av arbeidsstyrken i Norge og Sverige.
 - Men pengebruken er dyrere i Norge. Offentlig sektors utgifter utgjør (koster) **40 pst.** mer pr innbygger i Norge enn i Sverige.

Mange i jobb, men ikke alle jobber like mye

B. Sysselsettingsandel (15–64 år) og gjennomsnittlig arbeidstid (timer).¹ 2011

Note: Antar heltidstilling = 1779 timer (SSB)
mens OECD snitt = 1800 timer

Bakrusen....

- Verden i omstillingsperiode – Utdanningseksplasjon (Asia), aldrende befolkning og global finanskriser i USA og Europa... Strukturelle endringer.
- Klarer vi å holde på lønns- og produktivitetsforspranget som oljevirkosomheten har gitt oss om 5-10 år?
- *Hadde vært mindre problematisk om:*
 - *Norge blant verdens 10 best utdannede land.*
 - Stor dropout fra videregående
 - *Norge hadde verdens beste utdanningssystem.*
 - Plass 26 på Persons globale utdanningsindex. Dårligst i Norden.
 - *Ja, og så noe bedre vei og jernbane ...*